

Filmitegijate avalik pöördumine peaminister Kristen Michali poole

Eduloost ummikusse

Eesti filmikunstil on rahvuskultuuri ees täita kaks olulist ülesannet: jutustada meie ühist eesti lugu ning arendada kaasaegset koostööd, et püsida rahvusvahelises konkurents. Paraku pole nende eesmärkide täitmine praeguse rahastuse juures võimalik. Seetõttu kutsuvad Eesti filmitegijad valitsust üles võtma vastu kaks kultuuri jaoks elutähtsat otsust: investeerida kodumaise filmikunsti tootmisse täiendavalt 3 miljonit eurot (tõstes rahastuse 10 miljoni euroni aastas) ning jätkata Film Estonia egiidi all toimuva tagasimakseprogrammi rahastamist vähemalt senisel, 2026. aasta tasemel.

Põhjus on lihtne: EESTI FILM jutustab meie lugusid, hoiab meie keelt ja väärtusruumi ning ehitab ühtekuuluvustunnet; FILM ESTONIA omakorda toob Eestisse rahvusvahelist välisraha, tööd ja maksutulu, pöörates riikliku investeeringu majanduslikult tasuvaks.

Sageli kuuleme, kuidas riigieelarve aruteludes räägitakse filmikunstist kui kulust. See vaade on vale ja kohatu, sest lisaks kultuurilisele väärtusele on film ka arvestatav majandustegevus. Tootmise kasv tähendab tööd Eesti ettevõtetele, uusi töökohti, maksutulu. Kui tootmine aga hoopis kahaneb ja muutub seejuures ka prognoosimatuks, kaovad kiiresti inimesed, ettevõtted ja kompetents.

Eesti oli osaline septembri alguses Prantsusmaal toimunud Lumière Summitil, kuhu president Emmanuel Macroni kutsel olid kogunenud Euroopa ja maailma audiovisuaalvaldkonna otsustajad, loojad, suurstuudiod, platvormid ja tehnoloogiaettevõtted. Kohtumise keskmes oli Euroopa audiovisuaalsektori tulevik: kuidas olla konkurentsivõimeline ajal, mil selle valdkonna majanduslik ja strateegiline tähtsus kasvab kiiresti.

Kui isegi Prantsusmaal tajutakse, et globaalses kontekstis hakkavad nemad kaotama oma nägu, siis Eesti puhul on see oht kordades suurem.

EESTI FILM

Mitte keegi teine ei räägi meie lugusid!

Me oleme väike keeleruum suures maailmas, kus audiovisuaalset sisu sünnib päevas rohkem, kui üks inimene suudab elu jooksul vaadata. Seetõttu hakkabki valikut määrama „minu“ asemel „meie“. Valitakse see, mis loob ühise meie-tunde, nii kinos, teles kui internetis. Ja tõsisemalt kui kunagi varem tuleb meil küsida: kas selles tohutuses sisumeres on oma koht ka Eestil? Kas eesti laps näeb ekraanil oma keelt, oma tänavat ja inimesi, oma nalju, muresid ja ajalugu?

See, milliseid lugusid me näeme ja kuuleme, kujundab seda, kuidas me ennast ja oma kohta maailmas tajume. Kui me ise oma lugusid ei jutusta, teevad seda teised – hoopis teistest väärtustest ja huvidest lähtudes. Me ei väida, et noortele peaks dikteerima, mida nad vaatama peavad. Vastupidi, me peame tegema Eesti filme nii hästi, et noored tahavad neid vaadata. „Fränk“ ja „Morten“ tõestavad, et see on võimalik, aga olukorras, kus meie filmitegemise võimekus on luua 4-5 täispikka filmi aastas, sünnib järgmine „Fränk“ heal juhul viie-kuue aasta pärast ja järgmine „Lotte“ kümne-viieteistkümne aasta pärast. Üks-kaks edulugu ei suuda elus hoida järjepidevat filmikultuuri ega kultuurilist suveräänsust.

Film loob ühist kultuuriruumi, jõudes korraga väga paljude inimesteni ja kujundades seda ruumi kiiremini kui enamik teisi kunstivorme. Sellel on otsene seos ka julgeolekuga. Kaitsetahe kujuneb ammu enne kriisi, sest see on seotud keele, mälu, lugude ja kuuluvustundega. Inimene kaitseb seda, millega tal on side. Näeme seda igapäevaselt kogu maailmas: ka ülekaalukas vaenlane jääb hätta, kui tema vastu astub rahvas, keda ühendavad ühised väärtused, ühine uhkus.

Eesti filmitegijad on valmis seda ühisosa looma ja ühiseid lugusid rääkima, aga milline on riigi valik?

Mõni küsib, kas väike riik saab endale lubada sellist luksust nagu kultuur? 21. sajandi globalismi tingimustes peame küsima vastupidi: kas väike riik saab lubada, et tema lapsed kasvavad üles ainult välismaiste lugude keskel? Me ei pea konkureerima kogu maailmaga, aga peame tegema kõik, et olla kohal omaenda kultuuriruumis. Täna me Eesti filmidega seda enam ei suuda.

Eesti filmitootmise riiklik rahastus on viimastel aastatel olnud 7 miljonit eurot aastas, pideva inflatsiooni tingimustes. Meie ettepanek on tõsta see 10 miljoni euroni ning suunata täiendav kolm miljonit eurot eelkõige lastele ja noortele mõeldud eestikeelsete audiovisuaalsete loomisse.

FILM ESTONIA

Nagu mainitud, oli Prantsusmaal toimunud Lumière Summiti keskmes lisaks rahvuskultuuridele ka see teema, kuidas tuua Euroopasse rohkem investeeringuid ja hoida meie audiovisuaalse kultuuri sektor konkurentsivõimelisena ajal, mil selle valdkonna tähtsus kasvab kiiresti.

Eesti ei tohi olla siin sabassõrkija, seda enam, et vastupidine on võimalik. Praktikas ei meelita välisinvesteeringut üksnes turu suurus, vaid määravaks saavad konkreetset tingimused. Näiteid on palju, piirdume siinkohal värskeima saavutusega: Veneetsia festivali Kuldlõvi võitis taanlaste „Tundmatu naine“, mille kaasprodutsent oli Eesti produtsent Esko Rips, kes osales projektis oma kolmes Balti riigis tegutseva Nafta Films ettevõtte kaudu. Põhjamaade suurim ja enam kui saja aasta vanune filmitootmisfirma Nordisk Film usaldas Eesti produtsenti, kuid tootmiseks vajalik keskkond leiti hoopis Lätis.

Niimoodi see toimibki: kapital, inimesed ja oskused liiguvad sinna, kus lisaks taristule, tootmisvõimalustele ja kompetentsile on olemas ka konkurentsivõimeline rahastuskeskkond ning usaldusväärne signaal riigi poolt, et investeeringud on oodatud.

Film Estonia välisinvesteeringute tagasimakseprogrammi 2026. aasta eelarve oli 9,2 miljonit eurot ja see maht täitis kahe tunniga. See on selge turusignaal ning me oleme jõudnud väga suurte tootmisettevõtete vaatevälja. Ometi on valitsus otsustanud vähendada 2027. aasta rahastust nelja miljoni võrra, 5,2 miljoni euroni. Just nüüd, kui nõudlus kasvab, vähendame oma võimekust seda nõudlust Eestis vastu võtta! Miks?

Kui riigil on raha vähe, peaksime eriti hoolikalt vaatama, millised otsused aitavad Eestisse uut raha sisse tuua. Filmitööstus on paraku üks väheseid kunstivorme, mis suudab meie majandusse märkimisväärses mahus välisraha meelitada. Seepärast leiame, et ajal, mil rahvusvahelist kaalu omav filmitööstus on pilgu pööranud meie poole, pole tark tegu vähendada investeeringuid,

mille kaudu meie majandusse välisraha juurde tuleks. Kas me oleme nii rikkad, et lubada endale selliseid vigu?

Macron rõhutas oma Lumière Summiti kõnes, et film on ühtaegu kultuur, majandus ja vahend, mille kaudu me saame oma lugudega maailmas kohal olla. Meie soovime, et eesti keel ja eesti lood oleksid ka tulevikus meie laste ekraanidel, ning et me oleksime tark partner ka rahvusvahelise filmitööstuse jaoks. Me loodame, et Eesti riik soovib sama.

Eesti Kinoliit
Eesti Filmi Instituut
Eesti Filmitööstuse Klaster
Eesti Audiovisuaalautorite Liit
Eesti Animatsiooni Liit
Eesti Dokumentalistide Gild
Eesti Filmirežissööride Gild
Eesti Stsenaristide Gild
Eesti Filmiajakirjanike Ühing
Eesti Montaažirežissööride Gild
Pimedate Ööde Filmifestival